

STÁRNUTÍ POPULACE KOLEM MĚ V ŠIRŠÍM KONTEXTU

TERMÍN NAHRÁNÍ VYPRACOVANÍ ÚLOHY DO APLIKACE MOODLE: 31. 1. 2021

ÚVOD

Populační stárnutí je pojem často skloňovaný v médiích a je to také jedno z hlavních témat demografického výzkumu v současnosti. Je tím obvykle myšleno, že se zvyšuje podíl starších osob v populaci na úkor podílu nejmladších. Změny věkové struktury populace se pak výrazně promítají do potřeb populace (např. zdravotní péče, vzdělávacích kapacit apod.), ale předurčují i možný populační vývoj daného území v budoucnu (především podílem osob v tzv. reprodukčním věku).

Nejpřehlednějším způsobem prezentace věkové struktury populace vybraného území je tzv. věková pyramida. Ačkoli se jedná o relativně jednoduchý nástroj, v demografii patří k nejoblíbenějším. Lze z něj totiž mnohé vyčíst o minulosti i možném budoucím vývoji populace.

ZADÁNÍ ÚLOHY

Cílem úlohy je pomocí věkové pyramidy popsat věkovou strukturu vybrané obce s rozšířenou působností (SO ORP), zmínit klíčové faktory, které věkovou strukturu ovlivnily v minulosti, a možné dopady, které stárnutí populace může na danou lokalitu nebo region mít v budoucnu. Věkovou strukturu vybrané SO ORP ještě porovnáme s vyšší územní jednotkou (okresem, krajem nebo celou republikou, pokud bydlíte v Praze).

Pro vlastní analýzu využijte věkovou strukturu SO ORP, do které spadá vaše obec, pro srovnání pak ještě alespoň jednu populaci charakterizující celý okres, kraj nebo republiku. Pro charakteristiku věkové struktury potřebujete znát počty obyvatel podle věku (volte 1leté nebo 5leté věkové skupiny) a podle pohlaví k jednotnému datu (např. k 1. 7. daného roku nebo k 31. 12. daného roku).

V úvodu práce nezapomeňte formulovat předpoklady týkající se podoby věkové pyramidy neboli současné struktury zkoumané populace (např. převaha žen v reprodukčním věku, celková převaha obyvatel v postproduktivním věku apod.). Při formulaci vycházejte z faktorů, které mohly mít / mají stěžejní vliv na věkovou strukturu populace. Uvažujte vliv stěhování, plodnosti, ale i dostupnosti a charakteru bydlení, dostupnosti vzdělání nebo zaměstnaní apod. Nebojte se využít (a citovat) vhodné zdroje informací, které vám přiblíží možné faktory a vysvětlí jejich vliv.

Pokud nechcete pro sestavení věkové pyramidy využívat počítač, pak budete potřebovat pastelky alespoň dvou barev (pro každé pohlaví jedna), pravítko a poměrně hodně trpělivosti. :-)

Doporučujeme proto využít např. nástroj Microsoft Excel, konkrétně připravenou aplikaci dostupnou online (viz Tipy na zajímavé a přínosné zdroje informací). Je na vás, kterou metodu si vyberete, nezapomeňte však svoji volbu uvést a zdůvodnit v kapitole metodika společně s charakteristikou dalších aspektů postupu při zpracovávání této úlohy (zisk a volba dat, volba typu pyramidy, ...).

Můžete se rozhodnout, zda připravíte věkovou pyramidu pro absolutní nebo relativní věkovou strukturu – absolutní věková struktura zobrazuje absolutní počty osob v jednotlivých kategoriích dle věku a pohlaví, relativní věková struktura spočívá v přepočtu (vydělení) absolutního počtu osob v každé kategorii dané věkem a pohlavím celkovým počtem osob v dané populaci (po vynásobení stem pak relativní věková struktura udává podíly každé věkově-pohlavní skupiny v celkové populaci v %).

Ve stěžejní kapitole výsledky práce by kromě samotné věkové pyramidy neměla chybět její interpretace a diskuze vlivu faktorů, na základě kterých jste stanovili v úvodu práce svůj předpoklad, i faktorů, které se ukázaly jako relevantní po vytvoření samotné věkové pyramidy. Dále se zamyslete nad tím, jak a proč se pravděpodobně bude věková struktura populace vašeho bydliště vyvíjet v budoucnu. Pokuste se hledat podobnosti nebo naopak rozdíly věkové struktury porovnávaných územních jednotek /SO ORP, okres, kraj, republika).

V závěru práce krátce shrňte výsledky svého výzkumu a dále je uveďte do širších souvislostí. Můžete zamyslet nad důsledky, které pro vaši obec/okres/kraj (například z ekonomického hlediska) má současná podoba věkové struktury její populace. Případně jak se věková struktura obyvatel projevuje v době covidové.

JAK NALÉZT VĚKOVOU STRUKTURU OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ (SO ORP) NEBO VYŠŠÍCH ÚZEMNÍCH ÚROVNÍ:

K údajům se lze dostat online přímo na webové stránce Českého statistického úřadu – viz odkaz uvedený níže v Típech na zajímavé a přínosné zdroje informací. Pokud by odkaz nebyl funkční lze se k datům dostat i přes hlavní stránku portálu – možný postup: www.czso.cz → Statistiky (modrá lišta v horní části stránky) → Obyvatelstvo (nebo přímo odkaz Obyvatelstvo na hlavní stránce) → Vybrané tabulky z veřejné databáze → Složení obyvatelstva podle pohlaví a jednotek věku k 31.12. → dále je nutné vybrat územní úroveň – obec s rozšířenou působností (SO ORP), okres, kraj..., vybrat datum – např. 31. 12. 2019 (za SO ORP by měla být detailní data od 31. 12. 2015, za vyšší územní úrovně pak od 31. 12. 2000) a vybrat konkrétní vámi zvolené SO ORP, okres nebo kraj.

Než se do řešení úlohy pustíte, nezapomeňte si přečíst [Pravidla korektního vypracování problémové úlohy!](#)

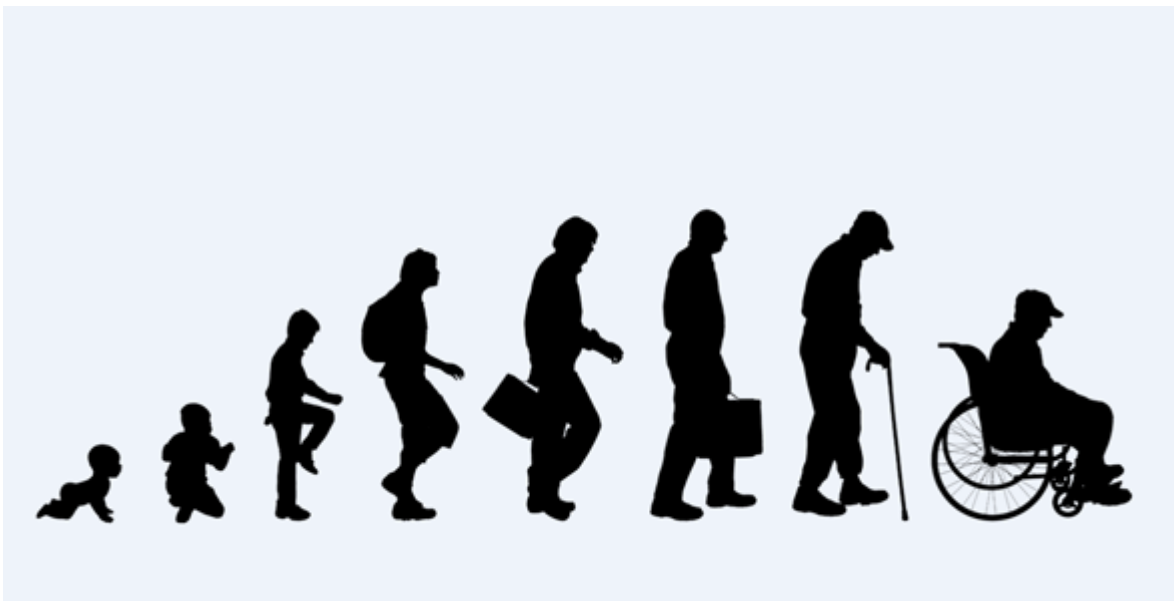
TIPY NA ZAJÍMAVÉ A PŘÍNOSNÉ ZDROJE INFORMACÍ:

- HULÍKOVÁ TESÁRKOVÁ, K., DUPALOVÁ, P. (2014): Co prozradí věková pyramida? Geografické rozhledy, 23, č. 5, s. 20–21.
Dostupné z: <https://www.geograficke-rozhledy.cz/archiv/clanek/266>
Příloha článku (aplikace pro MS Excel pro konstrukci věkové struktury je veřejně dostupná): <https://www.geograficke-rozhledy.cz/archiv/stahnout-material/135>
- Složení obyvatelstva podle pohlaví a jednotek věku. Český statistický úřad – Veřejná databáze.
Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=DEMD001&sp=A&pvokc=&katalog=30845&z=T>
- Typy věkových struktur. Demografický informační portál. 2014
Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_pohlavivektypyvekstruktur=

- Doporučujeme sledovat materiály na stránce Katedry demografie a geodemografie určené pro školy: <https://www.natur.cuni.cz/geografie/demografie-a-geodemografie/pro-skoly>

ZADÁNÍ FOTOGRAFICKÉ SOUTĚŽE

Pořďte fotografie, které budou zobrazovat stárnutí populace v běžném životě. V současné době to nebude úplně jednoduché. Na fotografii však nemusejí být starší lidé, ale fotografie by mohla zachycovat odlišnosti různých věkových skupin či jiný motiv věku a prchlivosti života. O to důležitější bude váš komentář k fotografiím. K fotografiím musí být připojen krátký text, který vysvětlí to, co je na fotografiích zobrazeno v kontextu vaší práce.

Zdroj: Musilda.cz dostupné z <https://musilda.cz/nejlepsi-plugins-age-verifikaci-overeni-veku/>